

**ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

Кафедра економічної теорії та фінансово-економічної безпеки

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни

**«ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»**

**для студентів 2-го року навчання СВО «Магістр»
спеціальності 073 «Менеджмент»**

ОПП «Управління фінансово-економічною безпекою»

ОДЕСА – 2021

Розробник: к.ю.н., доц. Шишлюк В. Р.

Методичні матеріали затверджено на засіданні кафедри економічної теорії та фінансово-економічної безпеки

Протокол від “ ____ ” _____ 20__ року № ____

В. о. зав. кафедри економічної теорії та фінансово-економічної безпеки

_____

(підпис)

Ю. Г. Неустроєв

Рекомендовано навчально-методичною радою
Одеської національної академії харчових технологій
« ____ » _____ 20__ р. (протокол № ____)

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	5
3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	6
4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	14

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни «Психологія управління в системі ФЕБ» - сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси і важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни «Психологія управління в системі ФЕБ» визначається навчальною програмою цієї дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

Завдання для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Психологія управління в системі ФЕБ» передбачають формування у студентів необхідних знань завдяки пошуку необхідних інформаційних джерел, а через їх опанування – вміння аналітично оцінювати і виділяти основне із запропонованої інформації.

Самостійна робота може відбуватися у таких основних формах:

- опрацювання лекційного матеріалу шляхом обов'язкового вивчення запропонованих викладачем визначень і підготовки відповідей на запитання, які плануються на семінарське заняття;
- використання студентами у самостійній підготовці монографій, наукових статей, матеріалів конференцій тощо.
- написання реферативних робіт та складання переліку питань, які, на думку студентів, недостатньо висвітлені в літературі чи на попередній лекції, для чіткого їх засвоєння;
- з метою кращого засвоєння матеріалу самостійне конспектування важливих, з точки зору студента, питань.

Студентам пропонується написати реферат і скласти на його основі змістовну доповідь, яка буде вислухана на семінарському занятті. Мета доповіді полягає в засвоєнні студентами основних аспектів розглянутої теми та формуванні запитань, які можуть виникати в процесі подальшої дискусії.

Вказівки до написання реферативних робіт:

- обсяг — 10–15 аркушів формату А4;
- наявність у вступній частині обґрунтування актуальності теми, що розглядається;
- наявність власних висновків і пропозицій;
- наявність списку використаних джерел.

З метою раціонального використання часу на семінарському занятті обговорюється не більше двох рефератів. Решта часу відводиться для усних опитувань.

Кращі реферати можуть бути рекомендовані до друку як наукові статті, подаватися на конкурси студентських наукових робіт.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати навчальну літературу, відповідні нормативно-правові акти.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

- оцінка “відмінно” – студент повно і всебічно розкриває питання теми, винесені на самостійне опрацювання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідної теми і може аргументовано її доводити;

- оцінка “добре” – загалом рівень знань студентів відповідає викладеному вище, але мають місце деякі упущення при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, обґрунтування неточні, не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами;

- оцінка “задовільно” – студент розкрив питання, винесені на самостійне опрацювання, в загальних рисах, розуміє їх суть, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно і не самостійно;

- оцінка “незадовільно” – студент не в змозі дати відповідь на поставлене запитання або відповідь неправильна, студент не розуміє суті питання, не може зробити висновки.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

з дисципліни «Психологія управління в системі ФЕБ»

№ з/п	Назва теми
1.	Тема 1. Вступ до психології
2.	Тема 2. Базові категорії психології
3.	Тема 3. Психологія безпеки як галузь психологічного знання
4.	Тема 4. Індивідуально-психологічні якості особистості та безпека
5.	Тема 5. Діяльність та її безпека
6.	Тема 6. Інформаційно-психологічна безпека особистості
7.	Тема 7. Психологічна безпека освітнього середовища
8.	Тема 8. Економічна безпека особистості
9.	Тема 9. Соціально-психологічна безпека особистості

3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Зміст (опис) завдань
Тема 1. Вступ до психології   Проблема категоріального апарату у психології. Відображення, діяльність, спілкування, особистість як базові категорії психології, обґрунтування їхнього визначення.   Категорія відображення у психології. Сутність відображення. Рівні психічного відображення. Категорія особистості у психології. Людина як індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт. Системна детермінація розвитку особистості (соціалізація, індивідуалізація). Структура особистості.   Напрями сучасної психологічної науки та галузі психології.
Тема 2. Базові категорії психології   Категорія діяльності у психології. Визначення діяльності, її ознаки. Складові діяльності як умови її здійснення: потреба-мотив, предмет, умови, знаряддя, процес, результат діяльності. Сторони діяльності: емоційно-мотиваційна, змістова, операційна, організаційна.   Категорія спілкування у психології. Визначення суті спілкування. Види, функції та засоби спілкування. Функції спілкування. Структура спілкування: макро-рівень, мезо-рівень, мікро-рівень.
Тема 3. Психологія безпеки як галузь психологічного знання   Поняття про об'єкт, предмет та завдання психології безпеки. Історія психології безпеки. Визначення поняття «психологічна безпека» і її основні категорії.   Класифікація джерел небезпеки. Психогенні фактори у трудовій діяльності;

психологічні загрози; когнітивні мапи рівня безпеки; безпека праці та ергономіка; загрозливі (аварійні) ситуації, загрозливі стани; загрозлива поведінка. Поняття ризику.

Міждисциплінарні зв'язки "Психології безпеки". Методи дослідження "Психології безпеки".

Тема 4. Індивідуально-психологічні якості особистості та безпека

Вплив індивідуальних якостей людини на безпеку її діяльності. Дослідження С.Геллерштейна, Г. Мюнстерберга, М. Грінвуда, Х. Вудса, К. Платонова, М.Котика, К.Марбе, В. Безродного, С. Сироти, В. Труща, І.О. Баєвої та інших.

Психологічні механізми захисту: раціоналізація, витіснення, забування, проєкція, регресія, заміщення, ідентифікація, ізоляція, реактивні утворення, сублимація. Структура захисного механізму та його компоненти: когнітивний, емоційний, поведінковий.

Фактори психологічної стійкості суб'єкту діяльності: соціальні та особистісні; ознаки психологічної стійкості; індивідуальні особливості нестійкої поведінки, схильність до нещасних випадків та травматизму.

Стратегії і методи (прийоми) психічної саморегуляції: позитивне мислення, запобігання небезпеки, вольові зусилля, регуляція емоційного реагування, захист ідентичності, самореалізація, копінг - стратегії, гумор. Аутотренінг

Тема 5. Діяльність та її безпека

Організація робочого простору; безпека інтерфейсної взаємодії; вплив стресу і пережитої загрози; прийняття рішення в умовах загрози та невизначеності; інформаційне перенавантаження та дефіцит часу як загроза безпеки; діагностична роль професійних помилок у забезпеченні безпеки діяльності, деструктивна поведінка у професійній діяльності. Аналіз функціональних станів суб'єкта діяльності як фактор безпечної трудової діяльності. Динаміка працездатності і стомлення. Праксичні стани. Монотонія, нервово-психічне напруження, стрес та тривожність як фактори

травматизму. Методи дослідження практичних станів. Створення психологічного настрою на безпеку; стимуляція та навчання безпечної діяльності; правила та інструкції як засіб попередження небезпеки; психологічний вплив сенсорно-перцептивної інформації на безпеку; роль усвідомлення небезпеки; аналіз нещасних випадків як спосіб боротьби з небезпекою. Організація режиму праці та відпочинку.

Тема 6. Інформаційно-психологічна безпека особистості

Об'єкт і суб'єкт інформаційно-психологічної безпеки. Джерела, засоби впливу на особистість. Фактори маніпуляції свідомістю: політичні, соціально-економічні, соціально-психологічні. Способи негативного впливу на особистість: Інтернет, реклама, дискурс, кіно, експресивна мова, соціальне оточення. Зміна образної картини світу: порушення ідентичності, неадекватність самооцінки, втрата самоконтролю, зміна рольової поведінки, викривлення структури цілей.

Інтернет-залежність як різновид адиктивної поведінки. Соціальні мережі і особистісна безпека. Збереження ідентичності в соціальних мережах.

Психотерапевтична допомога особистості в критичних ситуаціях.

Тема 7. Психологічна безпека освітнього середовища

Поняття «освітнє середовище». Специфіка психологічної безпеки в освітньому середовищі. Загрози психологічній безпеці в освітньому середовищі.

Поняття конфлікту. Класифікація конфліктів. Стратегії розв'язання конфліктів в освітньому середовищі. Особливості маніпулятивної поведінки в процесі психолого-педагогічної взаємодії викладачів і студентів.

Соціальна відповідальність щодо результатів науково-технічної творчої діяльності в контексті суспільної безпеки.

Тема 8. Економічна безпека особистості

Загрози економічної безпеки: безробіття, криміналізація економіки, погіршення природного середовища, зростання захворювань; форс-мажорні обставини задоволення потреб.

Джерела та засоби негативних економічних впливів на безпеку особистості: об'єктивні, суб'єктивні, потенційні, реальні, уявні. Деструктивні наслідки впливу економічної небезпеки: звуження кола інтересів, відмова від активного економічної поведінки, невпевненість у майбутньому, роздратування та агресивність.

Тема 9. Соціально-психологічна безпека особистості

Феномен масових комунікацій. Способи формування соціальних настанов. Психологія натовпу, дескриптори поведінки у натовпі; безпечна взаємодія з іншими людьми. Розпізнавання обману та брехні.

Класифікація масових психічних явищ. Військові конфлікти, соціальна напруга, стихійні загрози, екологічні катастрофи. Форми реакції людини на екстремальні ситуації. Психологічні аспекти посттравматичних ситуацій. Загальні відомості про психологію тероризму та сектантства. Інформаційні Інтернет-технології як фактор небезпечного впливу на соціально - психологічні процеси в суспільстві.

Соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки.

4. КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Позитивну оцінку отримують студенти, які на основі систематичного, глибокого, свідомого та творчого підходу до навчання в повному обсязі оволоділи системою знань, умінь і навичок практичної роботи по забезпеченню фінансово - економічної безпеки підприємства відповідно до навчальної програми дисципліни. І на основі отриманих знань можуть організовувати й проводити заходи щодо попередження загроз фінансово - економічної безпеки підприємства, а також проводити наукову діяльність, спрямовану на вдосконалювання існуючих технологій

і механізмів. забезпечення економічної безпеки підприємств та розробку сучасних методів протидії загрозам і ризикам

5. Перелік і тематика самостійних робіт студентів по курсу

1. Персонал як найважливіший ресурс управління організацією.
2. Методологія організації системи управління персоналом.
3. Стратегічне управління персоналом організації.
4. Кадрова робота в організації.
5. Маркетинг персоналу.
6. Управління поведінкою персоналу організації.
7. Управління персоналом фірми в умовах ринкової економіки.
8. Сучасні кадрові служби: шляхи становлення і розвитку.
9. Відбір і підбір кадрів в системі управління персоналом.
10. Розвиток персоналу в організації.
11. Мотивація і стимулювання персоналу організації.
12. Методи психодіагностики в системі управління персоналу.
13. Кар'єра як вид розвитку персоналу.
14. Робота з кадровим резервом.
15. Розвиток персоналу організації.
16. Корпоративна культура організації.
17. Психологічний супровід звільнення співробітника.
18. Трудова адаптація: види, форми, особливості.
19. Професіограма менеджера з персоналу.
20. Сучасні персонал-технології в управлінні організацією.

6. Перелік питань для самостійної перевірки знань

1. Які місце займає управління персоналом в системі управленчеської діяльності?
2. Охарактеризуйте основні підходи до управління персоналом на сучасному етапі.
3. Назвіть принципи управління персоналом.
4. Які методи управління персоналом Ви знаєте?
5. У чому полягає організаційне проектування системи управління персоналом?
6. Які цілі і функції системи управління персоналом з-тимчасової організації?
7. Що таке кадрова політика і стратегія управління персоналом?
8. Які методи і правила вивільнення персоналу Ви знаєте?
9. З яких дій складається підбір персоналу?

10. Назвіть функції менеджера з персоналу.
11. Що входить в кваліфікаційну характеристику фахівця?
12. Розкрийте поняття та значення кадрового резерву.
13. Як формується кадровий резерв ?.
14. Які види адаптації співробітника Ви знаєте? Від чого залежить успіх адаптації?
15. У чому полягає психологічний супровід трудової адаптації персоналу.
16. У чому суть управління діловою кар'єрою персоналу?
17. У чому відмінність мотивації від стимулювання персоналу?
18. Які теорії мотивації Ви знаєте? Як їх можна застосовувати в практиці?
19. Яка роль керівника організації в управлінні персоналом?
20. Як можна оцінити рівень розвитку корпоративної культури в організації?

6. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Предмет і об'єкт психології управління. Етапи становлення психології управління як теоретичної і практичної дисципліни.
2. Поняття психологічної культури. Психологічні методи вивчення суб'єктів і об'єктів управління. Психодіагностика в професійній діяльності менеджера.
3. Психологічні чинники ефективності управлінської діяльності.
4. Діагностика і самодіагностика здібностей до управлінської діяльності.
5. Психологічний контекст цілепокладання. Алгоритм опрацювання мети в технології нейро-лінгвістичного програмування.
6. Структура індивідуальності. «Я-концепція» ефективного менеджера.
7. Нейро-лінгвістичне програмування як ефективний метод вирішення управлінських завдань: основні поняття і прийоми. «Постулати» НЛП.
8. Типологія суб'єктів і об'єктів управління. Психологічні типи особистості. Основні типологічні підходи.
9. Типології особистості К.Г.Юнга і Майерс-Бріггс і їх застосування в управлінській діяльності.
10. Типологія Д.Кейрсі і її застосування в ситуації підбору і розстановки персоналу.
11. Теорія професійних типів особистості Д.Голланда і її застосування в ситуації підбору і розстановки персоналу.

12. Застосування знань про типи акцентуацій характеру в ситуаціях управлінської взаємодії.
13. Психоаналітичний підхід до ситуацій управлінської взаємодії. Механізми основних психологічних захистів.
14. Управлінське спілкування. Керівник як суб'єкт спілкування. Бар'єри спілкування.
15. Психологічні прийоми роботи з інформацією. Комунікативна «воронка». Зворотній зв'язок.
16. Комунікативна компетентність. Базові комунікативні вміння.
17. Основні фази ділової бесіди. Психологічні прийоми в динаміці ділової бесіди.
18. Техніки збору інформації. Види питань. Мета-модель як ефективний метод збору інформації.
19. Психологічний підхід до процедури співбесіди при прийомі на роботу. Техніка стандартного інтерв'ю. Ускладнене інтерв'ю.
20. Психологічні прийоми аргументації та роботи з запереченнями співрозмовника.
21. Психологічний підхід до переговорів. Динаміка переговорів. Стратегії переговорного процесу. Тактичні прийоми ведення переговорів.
22. Професійний стрес. Нормативні кризи професіонала. Синдром згоряння професіонала.
23. Психічне здоров'я менеджера як фактор ефективної професійної діяльності. Основи регуляції стресових станів.
24. Здібності до управлінської діяльності. Обмеження управлінського потенціалу.
25. Самоменеджмент. Основи управління часом. Навички саморегуляції.
26. Психологія конфлікту. Конфлікти в організації. Міжособистісні та міжгрупові конфлікти. Динаміка конфлікту. Позитивні сторони організаційного конфлікту.
27. Конфліктна поведінка. Управління конфліктом. Ефективні психологічні прийоми вирішення конфліктних ситуацій.
28. Транзактний аналіз Е. Берна і його застосування в практиці управління.
29. Технології самопрезентації та публічних виступів. Вербальна і невербальна самопрезентація.
30. Поняття про репрезентативні системи. Застосування в управлінському взаємодії.
31. Застосування психоаналітичної концепції індивідуальності і соціального інтересу Альфреда Адлера в управлінні.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Вплив професійного середовища на особистість менеджера.
2. Психологічні методи підбору персоналу
3. Психологічні аспекти адаптації.
4. Методи психологічного впливу.
5. Психологія конфлікту. Психологічні прийоми вирішення конфліктних ситуацій.
6. Психодіагностика конфліктної поведінки.
7. Психологічні бар'єри спілкування.
8. Психологічні особливості особистості державних і муніципальних службовців.
9. Соціально-психологічний тренінг як метод навчання персоналу.
10. Психологія управлінських здібностей.
11. Ціннісні орієнтації менеджерів.
12. Психодіагностика як ефективний метод оцінки персоналу.
13. Типи спілкування, стилі спілкування, дистанції спілкування. Прийоми зняття агресії співрозмовника.
14. Імідж менеджера та психологічні прийоми його конструювання.
15. Психологічний супровід виборчих кампаній.
16. Психологія малої групи. Групова динаміка.
17. Псіхоаналітичксіє підходи З.Фрейда і А. Адлера і їх застосування в менеджменті.
18. Професійний стрес. Психологічні способи регуляції стресових станів.
19. Психологія переговорного процесу.
20. Психодіагностика мотиваційних потреб управлінського персоналу.
21. Нейро-лінгвістичне програмування в управлінському взаємодії.

8. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Алексеев А., Пигалов В. Деловое администрирование на практике: Инструментарий руководителя.- М.: Технолог. школа бизнеса, 1994.-144 с.
1. Данчева О.В. Практична психологія в економіці та бізнесі: Навчальний посібник/ О.В. Данчева, ю.М. Швалб. - К.: Лібра, 1999. - 270 с.
  2. Карамушка Л.М. Психологія управління: Навчальний посібник/ Л.М. Карамушка. - К.: Міленіум, 2003. - 344 с.
  3. Карпов А.В. Психология менеджмента: Учебное пособие/ А.В. Карпов. - М.: Гардарики, 2004. - 584 с.
  4. Кузьмин И. Психотехнологии и эффективный менеджмент: Монография/ И. Кузьмин. - Москва: Технологическая школа бизнеса, 1994.
  5. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: Навчальний посібник/ В.С. Лозниця. - К.: ТОВ "УВПК "ЕксОб", 2003. - 512 с.
  6. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: Посібник/ Л.Е. Орбан-Лембрик. - К.: Академвидав, 2003. - 568 с.
  7. Прыгунов П.Я. Психологические особенности ролевого поведения менеджера по безопасности предпринимательства (на материалах служб безопасности негосударственных структур): монография. – М.: Издательство НПО «МОДЭК», 2010. – 200с.
  8. Савельєва В.С. Психологія управління: Навчальний посібник/ В.С. Савельєва. - К.: ВД "Професіонал", 2005. - 320 с.
  9. Столяренко Л.Д. Психология управления: Учебное пособие/ Л.Д. Столяренко. - Ростов н/Д: Феникс, 2004. - 512 с.
  10. Туріщева Л.В. Психологія управління/ Л.В. Туріщева. - Харків: ВГ "Основа", 2005. - 160 с.
  11. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Психология управления.- Харьков: Фортуна-пресс, 1998. -464 с.
  12. Белановский С.А. Метод фокус-групп.- М.: Изд-во Магистр, 1998.-272 с.
  13. Бурлачук Л.Ф., Морозов М. С. Словарь-справочник по психологической диагностике. -К.: Наук. Думка, 1989.- 200 с.
  14. Бюль А., Цефель П. SPSS: искусство обработки информации: Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей: Пер. с нем.- СПб "ДиаСофтЮП", 2002.- 608 с.

15. Винославська О.В., Малигіна М.П. Людські стосунки: Навчальний посібник.-К.:КВІЦ.2001.- 2001.-83 с.
16. Вудкок К., Френсис Д. Раскрепощенный менеджер.М.: ело,1991.- 320 с.
17. Гибсон Дж.Л., Иванцевич Д.М., Доннелли Д.Х.-мл. Организации: поведение, структура, процессы.- 8-е изд.- М.: ИНФРА-М, 2000.- С.238-275.
18. Гринберг Дж. Управление стрессом.-7-е изд.- СПб: Питер, 2002.- 496 с.
19. Гришина Н.В. Психология конфликта.- СПб: Питер, 2000.- 464 с.
20. Дафт Р.Л. Менеджмент: Пер. с англ.- СПб: Питер.2000.-832 с.
21. Джуэлл Л. Индустриально-организационная психология: Учебник для вузов.-СПб: Питер, 2001.-С.624-666.
22. Доценко Е.Л. Психология манипулирования: Феномены, механизм и защита.-М.:Изд-во "Черо", 1997.-344 с.
23. Егоршин А.П. Управление персоналом: Учебник для вузов.- 3-е изд.-Н.:Новгород: НИМБ, 2001.-720 с.
24. Емельянов С.М. Практикум по конфликтологии.- СПб: Изд-во "Питер", 2000.-238 с.
25. Занковский А.Н. Организационная психология: Учеб. пособие для вузов.-М.: Флинта: МПСИ, 2000.- С. 207-247.
26. Занюк С.С. Психологія мотивації та емоцій: Навч. посібник для студентів гуманіт. факультетів ВНЗ.- Луцьк: Ред.-вид. від. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1997.-180 с.
27. Зеер Э. Ф. Психология профессий: Учебное пособие для студентов вузов.-2-е изд, перераб., доп.-М.:Академический проэкт; Екатеринбург: Деловая книга, 2003.-336 с.
28. Зимбардо Ф., Ляйппе М. Социальное влияние.- СПб: П-р, 2001.- 448с.
29. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы.- СПб: Питер, 2000.- С.270-296.
30. Казмиренко В.П.Социальная психология организаций.- К.: МЗУУП, 1993.-384 с.
31. Калинин С.И.Компьютерная обработка данных для психологов/Под научн. руков. А.Л.Тулупьевой.- СПб: Речь, 2002.- 134 с.
32. Капитанчук Ю.Б. Помощь руководителю в принятии решений: методика балансных листов // Журнал практического психолога: тематический выпуск: Организационная психология и организационное консультирование.- 2000. № 5-6.-С. 135-137.

33. Карамушка Л.М. Психологія управління закладами середньої освіти: Монографія. - К.: Ніка-центр, 2000. - 332 с.
34. Карамушка Л.М., Філь О.А. Використання методу фокус-групи для дослідження конкурентоздатності особистості працівників освітніх організацій//Актуальні проблеми психології. Том.1.: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. – К.: Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України, 2002, частина 5. – С.225-230.
35. Карамушка Л.М., Чебатарьова О.А. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень українськими менеджерами: результати кроскультурних досліджень. – К.: Проблеми загальної та педагогічної психології.- Т.4.- ч.1. - С.90-95.
36. Кристофер Є. Смит Л. Тренінг лідерства. - СПб: Питер, 2001. – 320 с.
37. Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту: Навч. посібник. - К.: МАУП, 1996. - 176 с.
38. Коломінський Н.Л. Психологія менеджменту в освіті(соціально-психологічний аспект): Монографія.- К.: МАУП, 2000.-286 с.
39. Кузьмін І. Психотехнологии и эффективный менеджмент.-М.: Технологическая школа бизнеса, 1994.- 192 с.
40. Лемберт Т. Ключові проблеми керівника. 50 перевірених способів вирішення проблем: Пер. з англ.-К.: Всеуито, Наук. думка, 2001.- 303 с.
41. Липатов С.А. Методы социально-психологической диагностики организации//Введение в практическую социальную психологию /Под ред Ю.М.Жукова, Л.А.Петровской. -М.: "Смысл", 1996.- С.248-264.
42. Ложкин Г.В., Повякель Н.И. Практическая психология конфликта.- К.: МАУП, 2000.-256 с.
43. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер.с англ. - М.: Дело, 1992. - 702 с.
44. Митина Л.М. Психология развития конкурентоспособной личности.-М.: Московский психолого-социальный институту; Воронеж: Изд-во НПО "МОДЕК", 2002.- 400с.
45. Москвичов С.Г. Мотивация: деятельность и управление.-Киев-Сан-Франциско: Light Press, 2003.-492 с.
46. Ньюстром Дж., Скэннел Є.Е. Деловые игры и современный бизнес: Перд с англ.-М.: Изд-во "Бином", 1997.-144с.

47. Ньюстром Дж., Девис К. Организационное поведение. -СПб: Питер, 2000.-С.366-388.
48. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: Навчальний посібник. - Івано-Франківськ: "Плай", 2001.-695 с.
49. Основы психолого-управлінського консультування: Навч. посіб/За наук. ред. Л.М.Карамушки,-К.:МАУП, 2002.-136 с.
50. О'Шонесси Дж. Теории мотивации в исследованій организаций// Организационная психология: Хрестоматия /Сост. и общая редакция Л.В.Винокурова, И.М.Скрипюка.- СПб: Питер, 2000.- С.214-233.
51. Паркер Г., Кропп Р. Формирование команды: Сборник упражнений для тренеров.- СПб: Питер, 2002.-160 с.
52. Петрова Н.П.Тренинг для победителя. Самомеджмент эпохи Интернет.- СПб: Речь, 2002.- 216 с.
53. Пірен М.І. Конфлікти і управлінські ролі: соціально-психологічний аналіз.-К. Вид-во УАДУ, 2000.- 200 с.
54. Почебут Л.Г., Чикер В.А. Организационная социальная психология:Учебное пособие.-СПб:Изд-во "Речь", 2000.-С.195-212;С.268-271.
55. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности /Под ред Г.С.Никифорова, М.А.Дмитриевой, В.М.Снеткова.- СПб: Речь, 2001.- 448 с.
56. Практикум по социально-психологическому тренингу./ Под ред. Б.Д.Парыгина.- СПб: Изд-во Михайлова В.А.- 2000.- С.25-47.
57. Практическая психодиагностика: методики и тесты: Учебное пособие: Самара/ Ред.-сост. Д.Я. Райгородский: Изд. дом "БАХРАХ", 1998. - 672 с.

Додаткові джерела

1. Арєф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Арєф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні Проблеми Економіки : Науковий економічний журнал. - 2009. - № 1. - С. 98-104.
2. Бандурка О. М. Основи економічної безпеки: Підручник / Бандурка О. М., Духов В. Є., Петрова К. Я., Червяков І. М. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 236 с.
3. Беянин А. Дэниэл Канеман и Вернон Смит: экономический анализ человеческого поведения (Нобелевская премия за чувство реляности) / А. Беянин // Вопросы экономики : Ордена Трудового Красного Знамени ежемесячный журнал / Российская Академия наук. - М. : ИП "Вопросы

- економики", 2003. - N1. - С. 4-24.
4. Берлач А.І., Кондрюкова В.В. Конфліктологія: навчальний посіб. для дистанційного навчання / А.І. Берлач, В.В. Кондрюкова. – К.: Університет «Україна», 2007. – 204 с.
  5. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / Бланк И. А. – К. : Эльга, Ника – Центр, 2004. – 784 с.
  6. Ботьботенко І.В. Облікова політика як елемент інформаційного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства / І.В. Ботьботенко // Вчені записки. - 2009. - № 20 т.1. - С. 13-25.
  7. Вечканов Г.С. Экономическая безопасность: Учебник для вузов / Г. С. Вечканов. – СПб: Питер, 2007. – 384 с.
  8. Гапоненко В. Ф. Экономическая безопасность предприятия / Гапоненко В. Ф., Беспалько А. А., Власков А. С. // Подходы и принципы. – М.: Изд. «Ось – 89», 2007. – 208 с.
  9. Губенко О.В. Психологічні фактори ефективності соціально-економічного розвитку в сучасних умовах/ О.В. Губенко // Практична психологія та соціальна робота. - 2004. - №10. - С. 50-61.
  10. Дембицька Н. Соціально-психологічні проблеми економічної соціалізації молоді / Н. Дембицька // Соціальна психологія : Український науковий журнал. - 2008. - N 2. - С. 49-60.
  11. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : Навчальний посібник / Л. І. Донець. – К. : ЦУЛ, 2006. – 312 с.
  12. Жевелева И. Психологические методы повышения мотивации персонала, как составляющей экономической безопасности предприятия / И. жевелева // Бизнес и безопасность : Информационно-рекламный журнал для тех, кому есть что защищать. - 2009. - № 3. - С. 150-153.
  13. Зеркалов Д. В. Безпека комерційної діяльності: У 2 книгах. Книга друга: Захист / Довідник / Д. В. Зеркалов. – К. : Основа, 2006. – 800 с.
  14. Квашук Д.М. Аналіз технологій обробки інформації підрозділами конкурентної розвідки в системі фінансово-економічної безпеки / Д.М. Квашук // Вчені записки. - 2009. - № 20 т.1. - С. 61-68.
  15. Кім Ю. Г. Фінансові ризики в системі фінансово-економічної безпеки підприємства / Кім Ю. Г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
  16. Кіньов Ю.Р. Фінансово-економічне забезпечення діяльності підрозділу конкурентної розвідки в системі економічної безпеки підприємства / Ю.Р. Кіньов // Вчені записки. - 2008. - N 18 т.4 (Матеріали науково-практичної конференції "Виклики та потреби бізнесу ХХІ століття"). - С. 75-81.
  17. Кудря Я.В. Антикризове керування у механізмі забезпечення фінансово-

економічної безпеки бізнесу : застосування функціонального підходу до управління корпораціями в машинобудуванні України / Я.В. Кудря // Вчені записки. - 2008. - N 18 т.4 (Матеріали науково-практичної конференції "Виклики та потреби бізнесу ХХІ століття"). - С. 95-109.